

Marten Toonder

Rook en zwavel op mijn pad

Alle verhalen van
Olivier B. Bommel
en Tom Poes

2015

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM | ANTWERPEN

Tom Poes en het Lemland

Een verhaal over gelukszoekers uit een ver land, waar zij een kummervol bestaan achter zich laten;
hoewel dit verhaal in 1960 is geschreven, is de thematiek actueler dan ooit.

Heer Bommel neemt uit de goedheid van zijn hart een noodlijdende vreemdeling op. Wanneer echter
diens familieleden, en daar weer familieleden van, zich bij hun verwant voegen, worden de grenzen van
heer Bommels hulpvaardigheid zwaar op de proef gesteld.

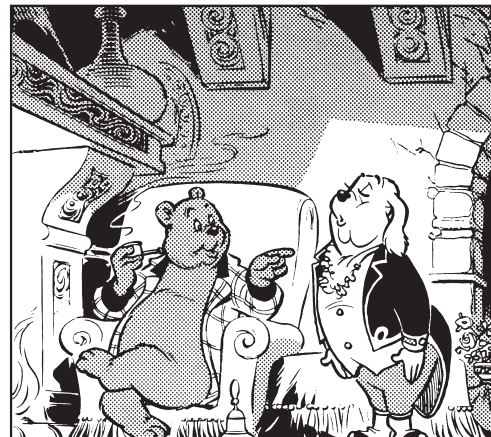
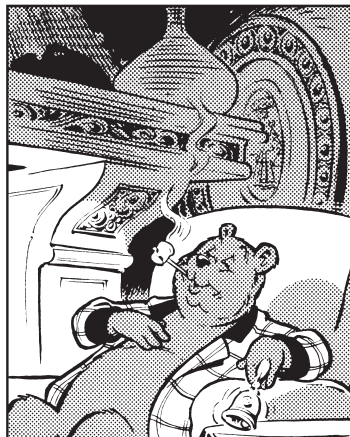
Het verhaal lijkt de vandaag de dag vaak gehoorde opinie dat het afschrikken van 'gelukszoekers'
noodzakelijk is te onderstrepen, en confronteert de lezer met de vraag in hoeverre hulpvaardigheid
en het 'not in my backyard'-sentiment botsen.

Het slot van het verhaal, waarin de Lemmen zich massaal in zee storten op weg naar een beter land,
laat de lezer wat ongemakkelijk achter.

Hoewel Toonder in zijn werk nooit opvallend moraliseert, kent dit verhaal wel een boodschap: doe goed
aan enkelingen, en niet aan een massa.

Wim Hazeu, biograaf van Marten Toonder

Dit is het 92ste avontuur van heer Bommel en Tom Poes. De stroken hebben de nummers 4169-4221. Het verscheen voor het eerst in *NRC Handelsblad* van 8 december 1960 tot en met 8 februari 1961. Bij De Bezige Bij werd dit verhaal gepubliceerd in de bundel *Zeg nu zelf...* (1974) en als *Het Lemland* (1994). Bij Uitgeverij Panda verscheen het in deel 5 van de reeks *Heer Bommel: volledige werken: de dagbladpublicaties* (1995).

De winter viel vroeg in, dat jaar. Een gure noordooster bulderde over het land en joeg donkere wolken voor zich uit, die al gauw alles onder een laag sneeuw bedekten. Op slot Bommelstein klapperden de luiken en de wind huilde klagend om de torens, maar binnen was het warm en gezellig.

In dit jaargetijde krijgt men mooie gedachten, zei heer Ollie tot zichzelf. Hij zat tevreden aan de haard en luisterde glimlachend naar het rumoer van de elementen buiten.

‘Wanneer de dagen donker worden, krijgt men vanzelf de behoefte om eens een zonnetje te verspreiden,’ zo prevelde hij. ‘Als men tenminste begrijpt wat ik bedoel. Eenvoudige lieden hebben het nu o zo moeilijk, heb ik weleens gelezen.’

Zo denkende greep hij de bel en ontbood zijn bediende.

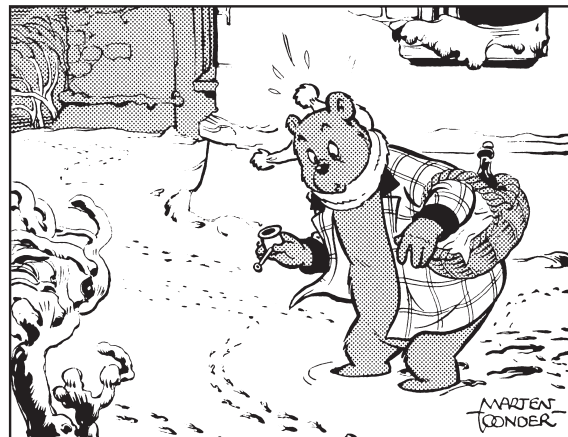
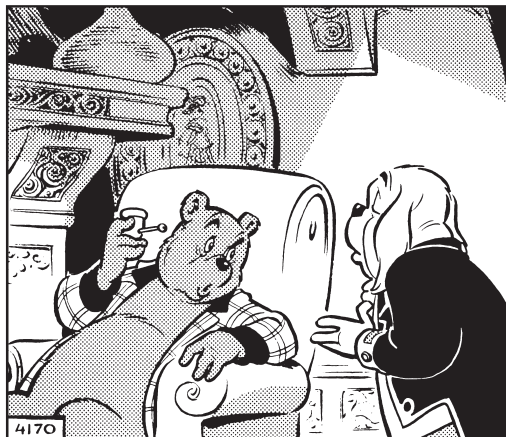
‘Joost,’ sprak hij, ‘dit is de tijd om eens aan anderen te denken.’

‘Zeer wel, heer Olivier,’ zei de knecht oplevend. ‘Wat had u gedacht, als ik zo vrij mag zijn?’

‘Veel,’ hernam heer Bommel. ‘Meer dan ik zo één twee drie uit kan leggen. Maar een van mijn plannen was om binnenkort een dinertje te geven met bal na. Wat denk je daarvan?’

‘Zeer wel, heer Olivier,’ gaf de bediende inzakkend toe. ‘Is er nog iets anders van uw dienst?’

‘Ja, ja, niet zo haastig,’ vervolgde heer Ollie met een gulle lach. ‘Ik dacht dat het net iets voor jou zou zijn om Bommelstein voor die tijd eens een goede beurt te geven. Je kunt dan meteen de plinten schilderen en de plafonds witten, voordat je gepaste versieringen aanbrengt. Dan draag jij ook een steentje bij, wat jij?’

10 'In dit jaargetijde wil ik graag aan anderen denken, als u mij toestaat,' zei Joost. 'Maar witten en schilderen zijn zware werkzaamheden voor een ongeschoolde. Het aanbrengen van gepaste versieringen zou nog wel gaan, hoewel het heel wat tijd vergt. En als ik zo vrij mag zijn, vrees ik dat het bereiden van een diner in die omstandigheden boven mijn macht gaat.'

'Het is mooi,' sprak heer Ollie bitter. 'Je hebt dus niets voor mij over. Ik ben héél erg teleurgesteld. Schaam je je niet?'

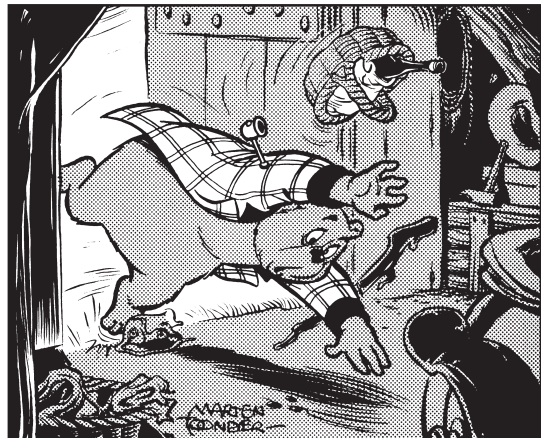
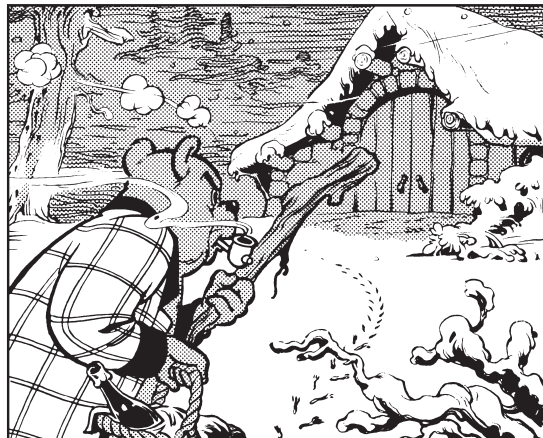
'Zoals u wilt, heer Olivier,' gaf de knecht lusteloos toe.

'Goed,' hernam heer Bommel. 'Maak dan een mandje gereed met voedsel en versterkende middelen. Die ga ik in de stad onder de behoeftigen uitdelen – en ook ga ik iets aan een liefdadig doel schenken. Neem daar een voorbeeld aan, Joost.'

De bediende gehoorzaamde en zo kon men even later heer Ollie naar buiten zien treden met een das om en een hengselmand aan de hand, om naar de garage te gaan. Op de drempel hield hij even halt om een blik op het besneeuwde landschap te werpen.

'Het is koud,' prevelde hij huiverend. 'Maar wanneer men een zonnetje wil verspreiden, moet men niet te veel aan zichzelf denken.'

Met deze woorden stapte hij de sneeuw in, maar hij was nog niet ver gekomen, toen zijn oog op een rij sporen viel, die om het huis heen liepen. Hij bleef staan en bukte zich om een ongeruste blik op de vreemde indrukken te werpen.

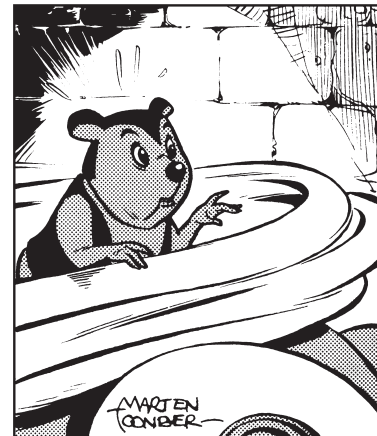
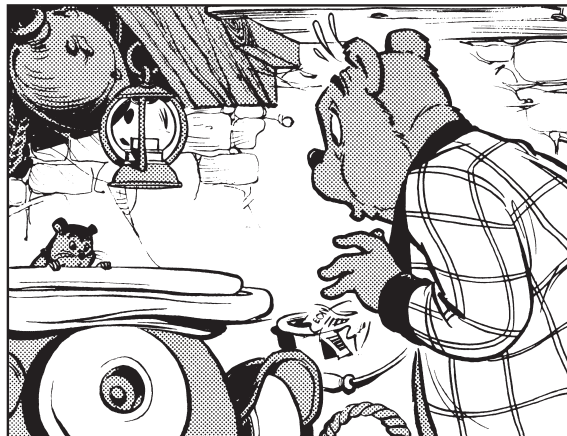
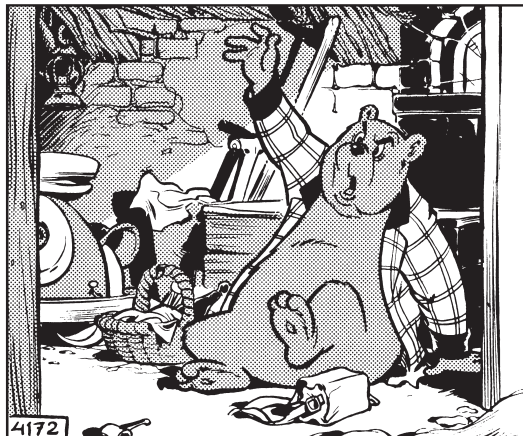

‘Onbekende voetsporen,’ prevelde heer Ollie geschrokken. ‘Ze lopen helemaal om Bommelstein heen; dat is een afschuwelijke gedachte! Hier is een indringer of een ongunstig element aan het werk. Wat naar is dat nu toch! Een heer moet toch al zo waken voor zijn bezittingen.’

Hij richtte zich op en keek spiedend om zich heen. De wind floot door de kale bomen en de luiken klapperden, maar niets levends bevoog zich in het landschap.

‘Ik zal de politie waarschuwen,’ zei heer Bommel huiverend. ‘Dit bevalt mij niets. En kijk, de sporen lopen naar de garage! Net nu ik mijn auto wil halen... W-wat z-zal ik doen?’

Besluiteloos stond hij enige tijd in de sneeuw; toen klemde hij de mand steviger vast, raapte een dikke tak op en begon langzaam naar de garage te lopen. Er gebeurde echter niets; ook niet toen hij de deur voorzichtig opende en in de schemerige ruimte daarachter gluurde. Heer Ollie vermande zich. Hij gooide de deur nu geheel open en stapte naar binnen, terwijl hij met zijn knuppel zwaaide. Zodoende keek hij niet goed uit en struikelde hij over een oude knapzak, die achter de dorpel lag. Het mandje met versterkende middelen en de tak vlogen door de lucht en de ongelukkige heer kwam met een dreun op de grond terecht.

- 12 Hij bleef even versuft liggen. Toen richtte hij zich langzaam op en betastte zijn ledematen. Maar hij had gelukkig niets gebroken en ook het mandje met versterkende middelen scheen nog heel te zijn.

‘Het is een schande!’ prevelde heer Ollie. ‘Allerlei rommel ligt er in mijn garage; het is duidelijk dat hier nooit wordt opgeruimd. Nu zie je maar eens, hoe gevaarlijk dat is. Ik had mij best lelijk kunnen bezeren; alleen maar omdat Joost niet aan anderen denkt. Ik ben veel te goed. Maar dat moet uit zijn!’

Door deze gedachten was hij het gevaar van indringers helemaal vergeten en hij begon op krachtige toon om Joost te roepen.

‘Stil toch!’ sprak een korzelige stem uit de duisternis. ‘Denk toch een beetje aan anderen!’

‘Nu nog mooier!’ riep heer Ollie uit. ‘Dit is mijn garage en...’

Hij zweeg plotseling en met een schichtige blik starde hij naar de Oude Schicht, waaruit de stem gekomen was.

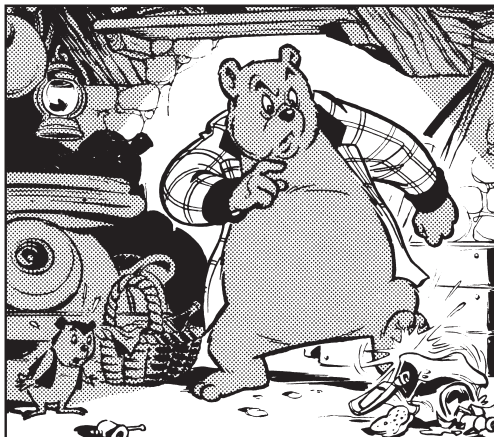
‘W-wie is daar?’ stamelde hij.

Er klonk een schril lachje en nu zag heer Bommel een gelaat over de rand van het voertuig gluren.

‘Ikke,’ sprak het. ‘Wobbe Lem, de zoon van Lodder Lem, je weet wel.’

‘Nee,’ zei heer Ollie. ‘Die ken ik niet. Wat doe je hier?’

‘Slapen natuurlijk,’ antwoordde Wobbe. ‘Tenminste, dat deed ik voordat jij begon te loeien. Maar ja, zo is het leven. De lui hier denken alleen maar aan zichzelf – en daar kan een Lem-alleen niets aan veranderen.’

De indringer sprong uit de Oude Schicht en nu zag heer Ollie dat het maar een erg klein iemand was, die er haveloos uitzag. Hij trok dus zijn jas recht en nam een fiere houding aan.

‘De brutaliteit!’ sprak hij. ‘Dit is mijn garage. Hoe krijg je het in je hoofd om hier binnen te dringen?’

‘Ik had slaap,’ legde Wobbe Lem uit. Maar heer Bommel luisterde niet.

‘En dat niet alleen,’ zo voer hij voort, ‘maar nog onhebbelijke praatjes ook! Als er iemand is, die altijd aan anderen denkt, ben ik het wel. Ik kom hier vol mooie gedachten en een versterkend mandje voor de behoeftigen. En wat vind ik hier? Een indringer, die een bende om zich heen verspreidt en mijn auto als slaappleaats gebruikt. Stank voor dank, als je begrijpt wat ik bedoel.’

‘Nee,’ zei de ander. ‘Zeg het nog eens.’

‘Eruit!’ riep heer Ollie, tot het uiterste geprikkeld. ‘En neem je rommel mee!’

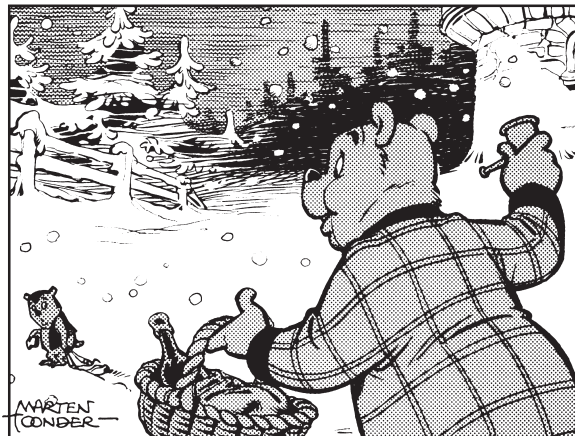
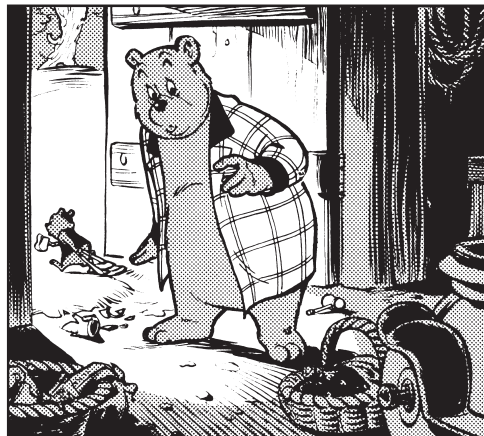
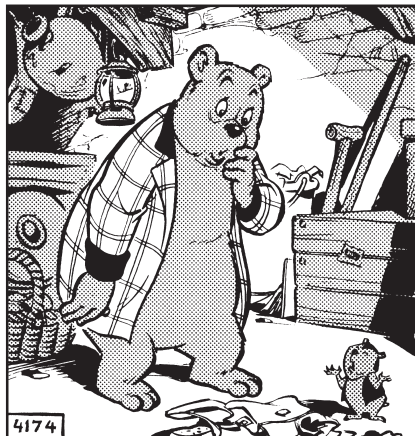
Met deze woorden gaf hij een schop tegen de knapzak waarover hij gestruikeld was. Het oude ding barstte open en er rolden een homp brood uit en een fles, die in scherven viel.

De zwerver holde erachteraan en boog zich jammerend over de restanten.

‘Rommell!’ klagde hij. ‘Dit was alles wat ik had. Ach, het leven is hard voor een Lem-alleen!’

Heer Bommels boosheid zakte en hij voelde wroeging opkomen.

14 'Kom,' zei hij, 'zo was het niet bedoeld. Ik bedoel: het heeft hier niets te maken... Dit is tenslotte mijn garage, bedoelde ik.'

'Ja, ja, ik begrijp het,' prevelde de ander. 'Zo is het verdeeld in deze wereld wanneer men een Lem-alleen is. De een heeft geen dak boven zijn hoofd en de ander heeft een huis voor zijn voertuig. Ach, was ik maar een auto; dan zou ik tenminste een plek hebben om te slapen...'

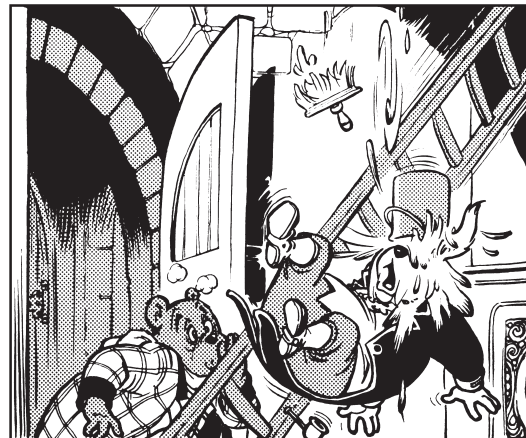
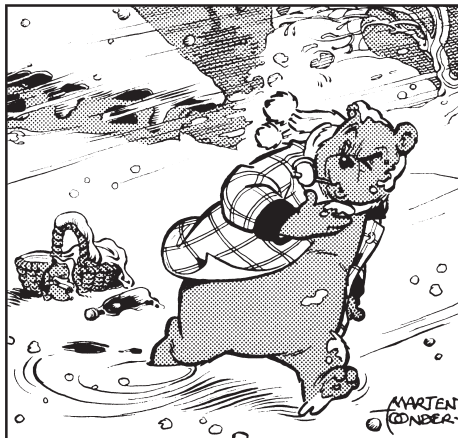
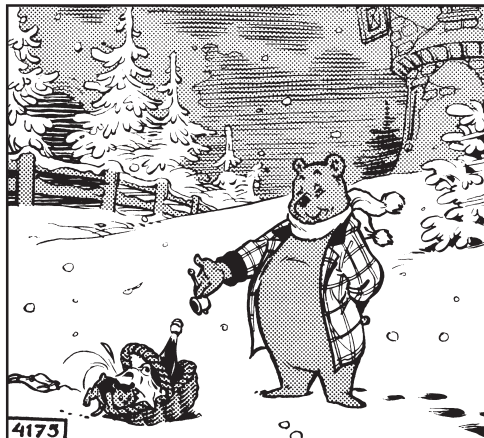
'Nou, maar kijk eens,' begon heer Ollie verward. Doch Lem luisterde niet. Hij pakte zijn voedselresten in de flarden van de knapzak en spoedde zich naar de deur.

'Ik ga al,' zei hij gebroken. 'Ik ga al. Ik zal buiten in de sneeuw wel

opeten wat er nog over is; dan is de rommel meteen opgeruimd.'

Heer Bommel keek hem na en toen dwaalde zijn blik als vanzelf naar de mand met versterkende middelen waarmee hij was binnengekomen. Hij herinnerde zich de mooie gedachten over behoeftigen en eens een zonnetje laten schijnen en er verscheen een zachte trek op zijn gelaat. Hij greep het hengselmandje en snelde ermee naar buiten.

'Heer Lem!' riep hij met aangename stem. 'Wacht even! Ga zo niet weg! Ik heb hier iets voor u!'

Lem stond stil in de sneeuw, die weer begon te vallen, en keek verbaasd naar de mand, die heer Ollie hem toestak.

‘Wat is dat?’ vroeg hij.

‘Voedsel,’ zei heer Bommel met een gulle lach. ‘Eenvoudig maar voedzaam en jij mag het hebben. Er zitten ook versterkende middelen bij. Ik heb ze in laten pakken om uit te delen aan de armen in Rommeldam, want in dit jaargetijde verspreid ik graag wat warmte om me heen, als je begrijpt wat ik bedoel.’

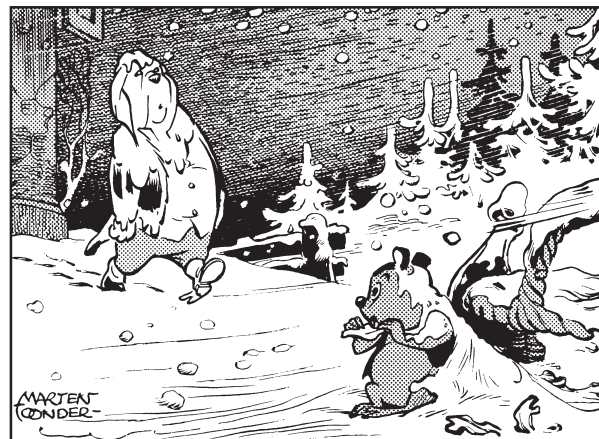
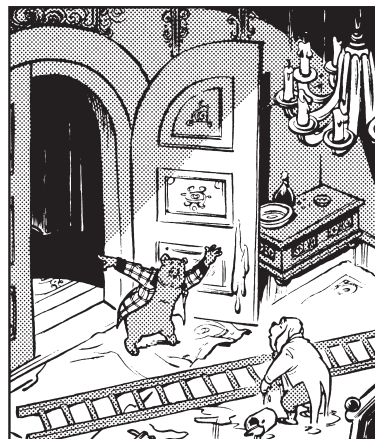
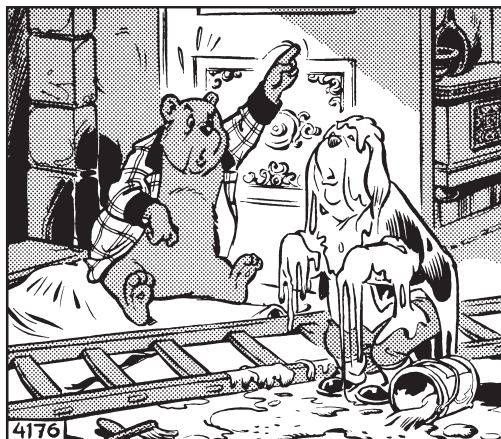
‘Ik begrijp het,’ zei de zwerver. Hij wierp een blik op het troosteloze landschap; daarop trok hij huiverend zijn lompen dicht om zich heen en stak de neus in de mand.

Toen heer Ollie door de sneeuwjacht naar huis liep, had hij een

mooi gevoel van binnen. Maar toen hij nog een keer omkeek en de nietige gestalte in de sneeuw zag zitten eten, begon hij toch weer te twijfelen.

‘Het is eigenlijk zielig,’ prevelde hij. ‘Wat is het koud en nat! Hij begint al helemaal wit te worden!’

Zo sprekende opende hij de deur om snel de warme haard op te zoeken. Maar nu wilde het geval, dat de bediende Joost juist een ladder had beklommen om het plafond te gaan witten en de deur kwam daar met zo’n kracht tegenaan, dat het ding begon te wankelen. De knecht, die daar niet op verdacht was, verloor het evenwicht, zodat hij, samen met de pot witkalk, ter aarde stortte.

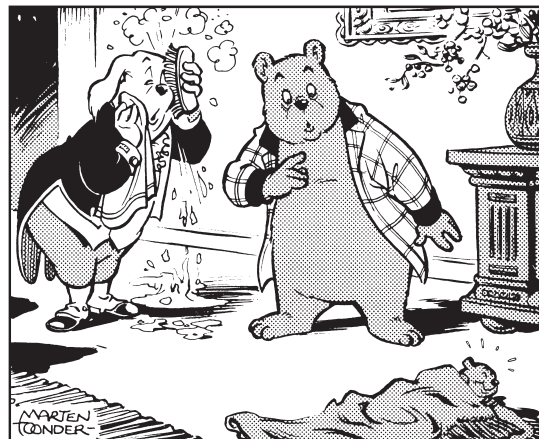
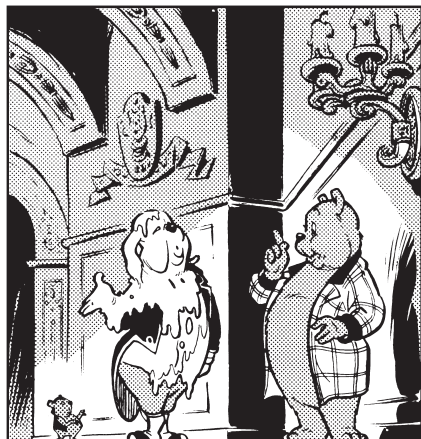
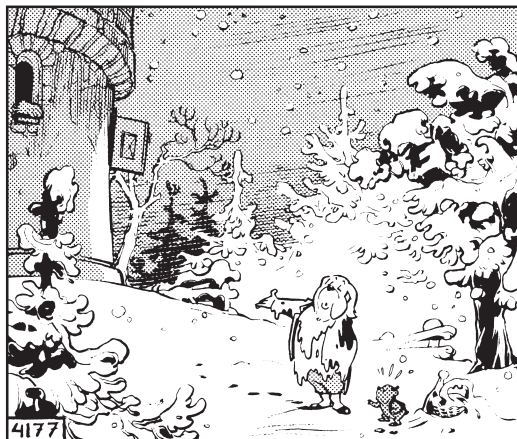
- 16 Het geluid van zijn klachten klonk wat gedempt, want de emmer was hem over het hoofd gestulpt en bedekte hem met een kalklaag. Heer Bommel keek met weezin naar zijn overeind krabbelende gedaante. ‘Stil toch!’ sprak hij. ‘Ik ben ook gestruikeld, maar hoor je mij klagen? Geen woord! Neem daar een voorbeeld aan.’
- ‘Het blitsel dluipt in mneus,’ stamelde de knecht met geknepen stem. ‘Dlat is bnenauwd, heel Oliviel! Ent plikt in mnogen.’
- ‘Hou toch op!’ riep heer Ollie geprikkeld. ‘Er zijn lieden die het héél wat zwaarder hebben. Buiten zit iemand in de sneeuw te eten. Die is ook wit; maar hij heeft meer reden tot mopperen dan jij.’
- ‘Zeel wel,’ prevelde de ander, ‘maal mn livlei is bedolven en het blitsel plakt in mnkeel...’

‘Genoeg,’ hernam heer Bommel. ‘Haal die arme zwerver binnen, Joost. We moesten wat meer aan anderen denken.’

De bediende gehoorzaamde. Hij veegde de zwaarste klonters van zijn gelaat, slikte moeilijk wat kalk door en stapte toen met stijve benen naar buiten.

Daar zat Wobbe Lem in de sneeuw. Hij was door vele vlokken bedekt en zijn gestalte was gezwollen door het voedsel uit de mand, die nu leeg was. Toen hij de witte figuur van Joost zag naderen, schudde hij dan ook medelijdend het hoofd.

Ik mag niet klagen, dacht hij. Die daar is veel witter dan ik. En hij heeft vast niet zo lekker gegeten.

De bediende trad op hem toe en boog zich voorover, zodat zijn kalklaag op vele plaatsen barstte.

‘Heel Oliviel vlaagt of je blip... blin... binnen wilt komen,’ sprak hij moeilijk.

‘Binnenkomen?’ herhaalde Lem. ‘Waarom?’

‘Daal is het walmel dan hiel,’ hernam de knecht. ‘We moeten aan andelen denken, zegt heel Oliviel.’

‘Nou,’ riep de zwerver uit, ‘maar aan jou te zien, sneeuwt het binnen erger dan hier. En je kunt niet eens praten van de kou. Je bent helemaal bevroren.’

‘Tis niet de kou, tis de klalk,’ legde Joost uit.

Hij wendde zich om en stapte met stijve tred terug naar de beschutting van Bommelstein. Wobbe Lem volgde hem wantrouwend. Maar toen hij de hal binnenkwam en merkte hoe lekker warm het daar was, ontdooidde hij.

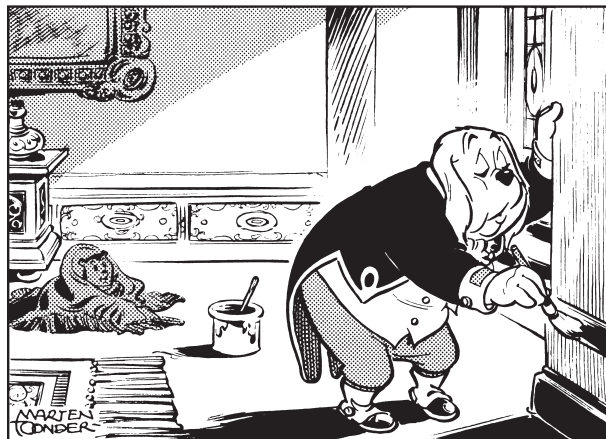
‘Welkom,’ sprak heer Bommel minzaam. ‘Ik heb een mooi idee, jonge vriend. In dit jaargetijde moeten wij aan anderen denken. Als jij nu eens Joost zou helpen met lichte huishoudelijke bezigheden, kan je hier eten en onderdak krijgen. Wat zeg je daarvan?’

‘Dat is goed,’ zei Wobbe. ‘Er is hier ruimte genoeg.’

Met deze woorden strekte hij zich op de grond uit en trok een vloerkleedje over zich heen.

‘Eerst ga ik een beetje slapen,’ verklaarde hij. ‘Ik ben stijf van de kou en suf van al dat eten. En ik weet niet wat huishoudelijke bezigheden zijn.’

‘Een mooie hulp, als ik zo vrij mag wezen,’ mompelde Joost op de achtergrond. ‘Ik voor mij ben stijf en suf van het witsel. Maar slapen is er niet bij zolang er huishoudelijke bezigheden zijn.’

18 Enige tijd later verliet heer Ollie opnieuw zijn huis. Hij had een vers toebereid mandje aan de arm en hij voelde zich warm en tevreden. Want dat gevoel krijgt men wanneer men mooie daden doet.

‘Zorg goed voor die arme topper, Joost,’ vermaande hij. ‘Ik ga nu naar de stad om wat licht onder de behoeftigen te verspreiden. En ik reken erop dat je het hem intussen aan niets laat ontbreken.’

‘Zeer wel, heer Olivier,’ zei Joost stijfjes. Hij sloot de buitendeur achter zijn meester en wendde zich met een zucht tot de verfpotjes die achter hem stonden.

‘Van witten heb ik nu even genoeg, als men mij toestaat,’ prevelde hij. ‘Ik zal nu eerst het schilderwerk ter hand nemen. Dat eh... persoon ligt voorlopig toch zijn roes uit te slapen, wanneer ik mij zo mag uitdrukken.’

Dit was echter niet waar. De zwerver sloeg de ogen op, toen de bediende met de kwast aan de gang ging en nam een zittende houding aan.

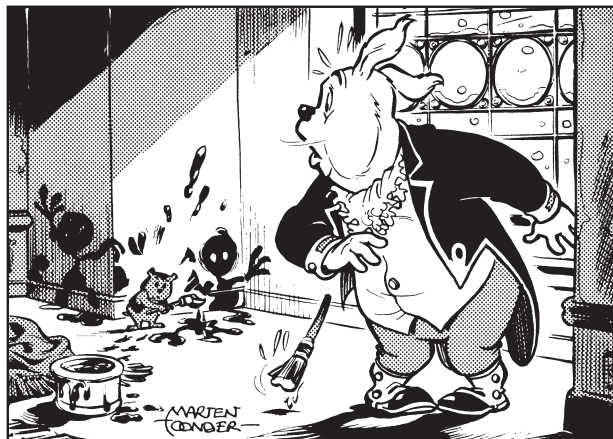
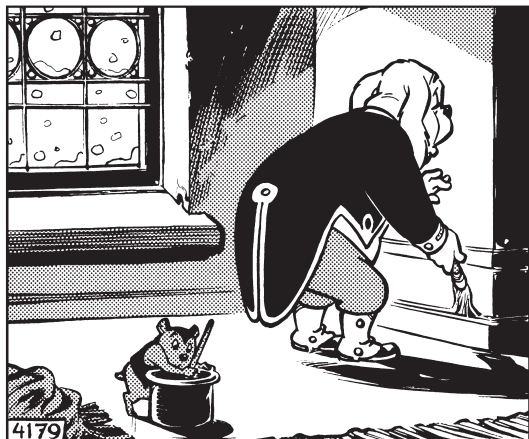
‘Is deze hele kamer van jou?’ vroeg hij.

Deze vraag verraste Joost. Hij keek om en fronste de wenkbrauwen. ‘Dit is geen kamer,’ sprak hij. ‘Dit is de hal van Bommelstein. En deze hal is niet van mij, maar van heer Olivier.’

‘Waarom verf je de kamer van een ander?’ hield Lem aan.

‘Dat is mijn plicht,’ zei de knecht stijfjes. ‘En ik vraag me af waarom je niet een handje helpt, nu je toch wakker bent.’

‘Nou, dat is nogal glad,’ riep Wobbe uit. ‘Dit is mijn kamer toch zeker niet? Ik ben maar een Lem-alleen, maar ik ben geen sukkel.’

Hij kwam overeind en begon nieuwsgierig in een verfpotje te roeren. 'Dat mag ik zien,' zei Joost. 'Je kunt die plint nemen, met je welnemen, dan ga ik verder met deze.'

'Maar waarom ga je verder met deze?' vroeg de zwerver, al flodderend.

'Dat is mijn plicht,' verklaarde de bediende korzelig. 'Dat zei ik toch al?'

'Waarom is dat je plicht?' hield Lem aan.

'Omdat ik daar mijn salaris voor krijg!' riep de knecht getergd uit. 'Je vragen zijn ongepast, als je me toestaat. En je houdt me van mijn werk!'

'O,' zei Wobbe. Hij trok een druipende kwast uit de pot en drukte die peinzend op de muur.

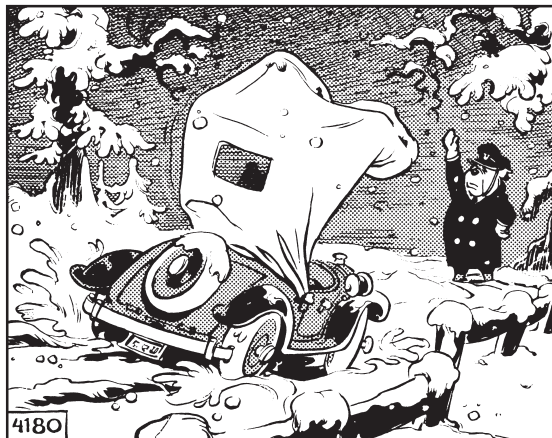
'Ik ben maar een Lem-alleen,' verklaarde hij. 'Het leven is moeilijk, wanneer men dat is. In Lemland is het beter; daar is de hele familie. En opa weet alles. Weet jij ook, waar Lemland ligt?'

'Nooit van gehoord,' mompelde Joost. Hij begon medelijden met de eenzame zwerver te voelen. Maar dat gevoel verdween, toen hij omkeek en merkte dat de witte muur met poppetjes beschilderd was.

'Mag dat niet?' vroeg Wobbe Lem, die zijn ontstemming merkte. 'Het is jouw kamer toch niet? Nou dan, wat kan het jou dan schelen?'

'Heer Olivier zal dat niet goedkeuren!' zei de bediende, zich met moeite beheersend. 'Maak die muur schoon, onmiddellijk!'

'Waarom?' vroeg de vreemdeling. 'Het is mijn plicht toch niet? Ik krijg er immers geen salaris voor?'

20 Intussen reed heer Ollie opgewekt in de richting van Rommeldam.

‘Het is toch mooi om een heer te zijn,’ zo sprak hij tot zichzelf. ‘Ach, was iedereen maar zo. Het leven zou heel wat prettiger zijn wanneer men zijn best deed voor behoeftige zwervers. Dan zou de ontevredenheid van eenvoudige lieden, waar men nu zoveel over leest, vanzelf verdwijnen.’

Op dat moment kreeg hij een donkere figuur in het oog, die midden op de weg stond en zijn hand opstak. Het was commissaris Bulle Bas.

‘Een ogenblikje, Bommel,’ zei de politiechef. ‘Hier lopen sporen, die ik moet onderzoeken. Beschadig ze niet.’

Heer Ollie stapte uit en boog zich nieuwsgierig over de indrukken die de ander hem wees. Tot zijn verrassing zag hij dat ze precies leken op die van Wobbe Lem en een zachte uitroep ontsnapte hem.

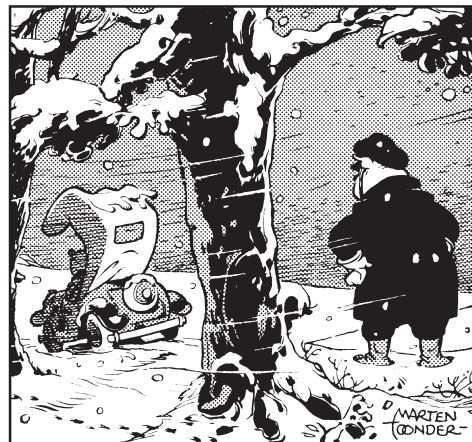
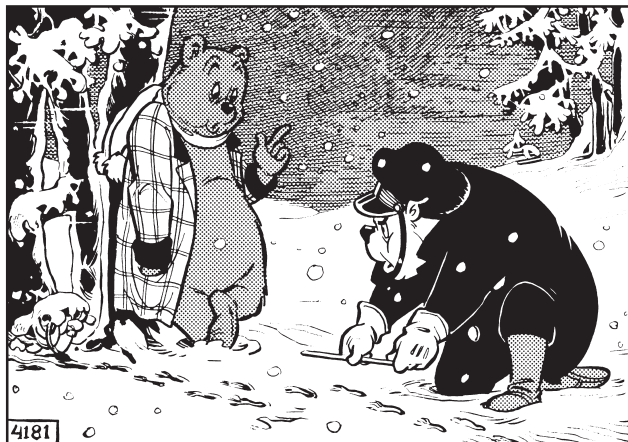
‘Heb je ze al meer gezien?’ vroeg Bulle Bas scherp.

‘Ja,’ zei heer Bommel. ‘Eh... dat is te zeggen, eh... dit zijn héél gewone sporen, lijkt me. Waarom moeten die onderzocht worden?’

‘Omdat het géén gewone sporen zijn!’ verklaarde de commissaris grimmig. ‘Verdachte elementen zijn het land binnengedrongen; vanmorgen was er een waarschuwing over de radio. Heb je die niet gehoord, Bommel?’

‘N-nee,’ zei heer Ollie ontdaan.

‘Hm,’ hernam de hooggeplaatste beambte. ‘Zo. Dan weet je het nu! We moeten de handen ineenslaan om het gevaar te weren! Alleen dan kunnen we het leven hier in Rommeldam prettig houden, begrepen?’

Commissaris Bas ging aan het werk. Hij trok een maatlatje en een notitieboek en boog zich mompelend over de sporen. Van tijd tot tijd richtte hij zich op om enkele becijferingen uit te voeren en het ontging heer Ollie niet dat zijn gelaat zich steeds meer verduisterde.

‘W-wat is er zo gevaarlijk aan een arme zwerver?’ vroeg hij ten slotte.

‘Eén zwerver alleen is niet zo gevaarlijk,’ prevelde de politiechef. ‘Twee en drie is vijf en één en één is twee. Twee staat tot vijf als vier staat tot tien. Dat is dan vier tiende maal... Juist, ja. Het klopt!’

‘W-wat klopt?’ hernam heer Ollie, die zich steeds onrustiger begon te voelen.

‘De maten kloppen,’ verklaarde Bulle Bas grimmig. ‘Dit, meneer Bommel, zijn de sporen van een lemming. Nu, dan weet u het wel!’

‘Een lemming?’ riep de ander uit. ‘Nee, dan weet ik het nog niet. En zijn ze niet van een Lem? Een Lem-alleen?’

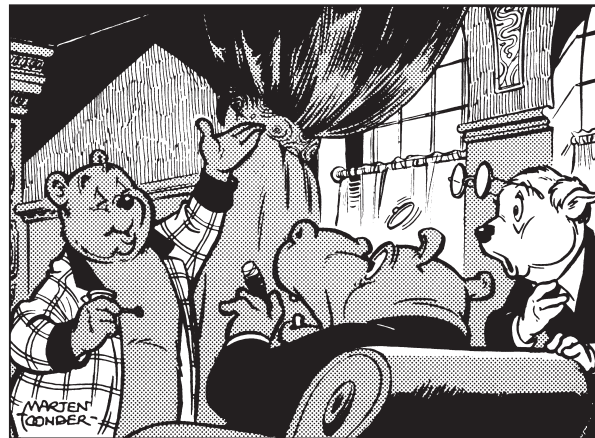
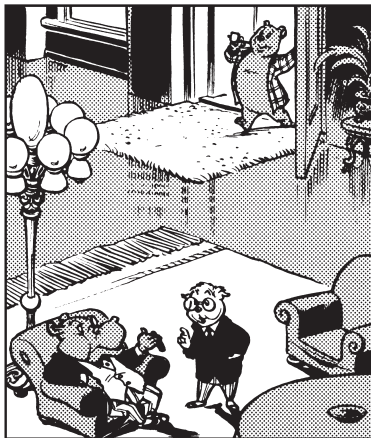
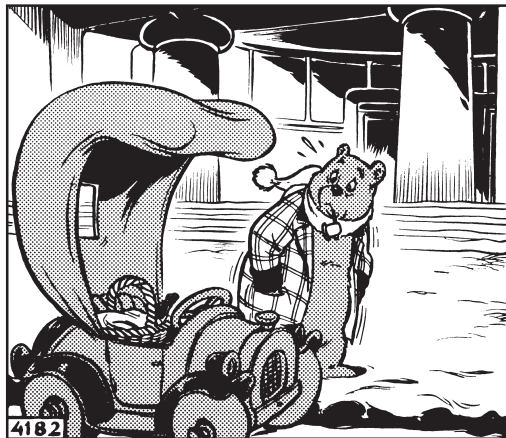
De commissaris wierp hem een achterdochtige blik toe.

‘Ik hoop niet dat je hier méér van weet!’ gromde hij. ‘Als je een lemming ziet, moet je onmiddellijk waarschuwen, onthoud dat. Dat soort elementen moet worden ingerekend op staande voet; begrepen? Mooi, dan mag je nu wel doorrijden.’

Heer Ollie besteed zijn voertuig en reed beteuterd heen, terwijl de politiebeampte hem nakeek.

‘Die Bommel heeft hier iets mee te maken,’ mompelde hij. ‘Hij deed verdacht. En het zou net iets voor hem zijn om zich met ongunstige elementen in te laten.’

22 De sneeuw lag hoog en de wind blies schraal onder de kap van heer Bommels auto, zodat hij al spoedig verkleumd raakte. Het denkbeeld om goede daden te gaan doen raakte dan ook op de achtergrond.

‘Hoe kan men licht en warmte verspreiden, wanneer men zelf door de koude bevangen is?’ vroeg hij zich af, terwijl hij remde voor de Kleine Club. Hij schudde het hoofd en stapte met stijve benen uit zijn voertuig.

‘Dat is, zelfs voor een heer, te veel gevraagd,’ besloot hij. ‘En tenslotte heb ik al goed gedaan aan die arme zwerver, die ik zo gastvrij onthaald heb. Niemand zal mij kwalijk kunnen nemen wanneer ik nu ook eens aan mezelf denk.’

Met deze gedachte betrad hij het gebouw en richtte zijn schreden naar de conversatiezaal. Daar waren de burgemeester en de ambtenaar Dorknoper in een ernstig gesprek verwickeld.

‘Het zijn vreemde elementen,’ sprak de eerste. ‘Ik weet niet waar ze

vandaan komen en wat ze willen. Maar ze deugen niet, dat heb ik in de krant gelezen.’

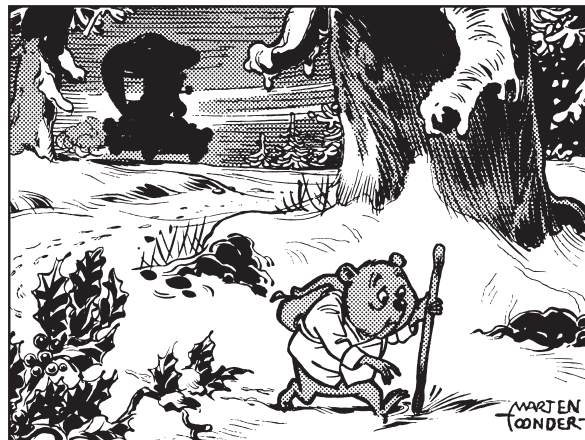
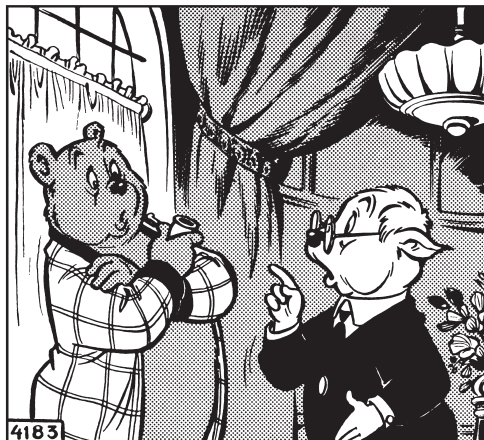
‘Ja, ja,’ zei de beambte. ‘Dan zal het wel waar zijn. Trouwens, de wet bevestigt het. Tegen dakloze zwervers moet zorgvuldig worden opgetreden!’

Heer Bommel hoorde deze laatste woorden bij het binnenkomen en plotseling werd er een mooi plan in hem geboren.

‘Ho, wacht even,’ riep hij uit. ‘Ik weet iets beters dan wettig optreden in dit jaargetijde. Wij moeten eens aan anderen denken en een zonnetje verspreiden en zo. Laten we een tehuis stichten voor dakloze zwervers: een soort Olivier B. Bommel Huis!’

Er viel een stilte, die ten slotte verbroken werd door de heer Dickerdack.

‘Een tehuis?’ vroeg hij geschokt. ‘Voor lemmings? Dat nooit!’

‘Wat is er op tegen om goed te doen?’ vroeg heer Ollie. ‘Denk eens aan; deze arme tobbers zwerven zonder voedsel door weer en wind. Nergens hebben ze een warme haard. Nee, het is onze plicht om iets van onze overvloed af te staan, als u begrijpt wat ik bedoel. Laten we de stakkerds een huis geven!’

‘Dat zou verkeerd zijn,’ sprak nu de beambte Dorknoper. ‘Kijk, zolang de zwervers dakloos zijn, kunnen ze worden ingerekend. Maar als ze eenmaal ergens wonen, kan de politie ze niet grijpen. Zo is de wet!’

‘Maar waarom moeten ze worden ingerekend?’ vroeg heer Bommel verontwaardigd.

‘Omdat,’ hernam de ambtenaar, ‘een opgesloten lemming geen kwaad kan doen. Dáárom, meneer Bommel.’

‘Het zijn gevaarlijke elementen,’ vulde de burgemeester aan. ‘Dat zeggen de kranten en dat zegt de overheid!’

‘Zo,’ riep heer Ollie verbitterd uit, ‘nu, dan weet ik wat me te doen

staat! Ik zal die lemming wel in mijn eigen huis onderdak bieden. Ik ken mijn plicht als heer!’

Met deze woorden liep hij de deur uit en de beide anderen bleven ontdaan achter.

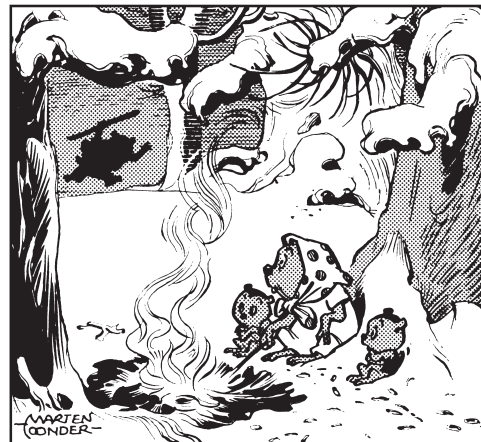
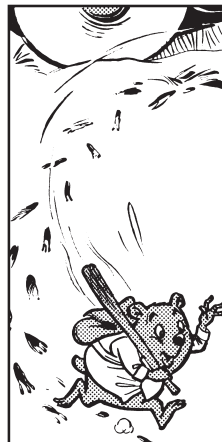
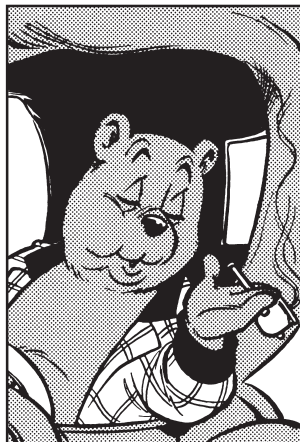
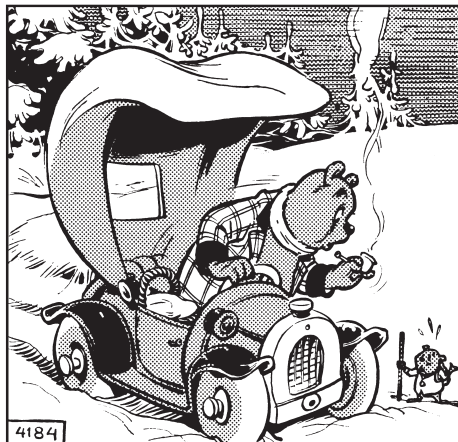
‘Hij heeft een lemming in zijn huis,’ mompelde de ambtenaar eerste klasse. ‘De gevolgen zijn niet te overzien, burgemeester!’

‘Hij is een gevaar voor de samenleving,’ prevelde de heer Dickerdack. ‘Hij kiest de kant van de lemmings en dus is hij ook een verdacht element. Onthoud dat, meneer Dorknoper!’

Intussen reed heer Bommel ontstemd huiswaarts.

‘Welk gevaar kan er nu schuilen in die arme, kleine Wobbe Lem?’ vroeg hij zich af. ‘Een hulpeloze Lem-alleen. Het is harteloos; dat is het!’

Op dat moment kreeg hij een bejaarde lemming in het oog, die zich met een stok door de sneeuw voortbewoog.

24 Heer Bommel stopte de Oude Schicht naast de oude, die wantrouwend opkeek.

‘Kwam tat vuk?’ vroeg hij met schorre stem.

‘Waar gaat u heen?’ vroeg heer Ollie vriendelijk.

‘Lemland,’ verklaarde de vreemdeling. ‘Ver weg. Of niet?’

‘Ik weet niet wat u bedoelt,’ hernam heer Bommel. ‘Waar ligt Lemland?’

‘Weet niet,’ mompelde de ander. ‘Ben Lem-alleen. In Lemland is alles beter. Maar waar is Lemland? Misschien is het hier. Kwam tat vuk?’

Heer Ollie liet deze woorden even inzinken. Maar omdat hij er geen touw aan vast kon knopen, kreeg zijn medelijden de overhand.

‘Arme Lem,’ sprak hij met een warme lach. ‘Je mag in Bommelstein overnachten, hoor! Daar is trouwens ook al familie van je. Loop maar

rechtdoor, daar achter de bomen kun je de torens zien!’

Tot zijn verrassing keerde het grijsaardje zich meteen om en snelde het struikgewas in. Hij is natuurlijk verward door zoveel goedheid, dacht heer Bommel. Ik moet hem de tijd geven om het te verwerken.

Hij had het echter niet geheel bij het rechte eind, want het was minder uit ontroering dat de bejaarde zwerver zich terugtrok, dan om zijn familie op te zoeken. Bij een vuurtje tussen de bomen zat zijn dochter Lubke met haar kinderen te wachten op het voedsel dat hij was gaan zoeken en ze keek verbaasd op toen hij reeds zo spoedig terugkeerde.

‘Is er iets, pa?’ vroeg ze.

‘Kom mee!’ riep de oude schor. ‘Heb Lemland gevonden. Heeft torens. Ligt daar achter de bomen!’